

Riport dr. Darák Péterrel, a Kúria elnökével

„A Curia egyenlő ítéletéből szokás támadhat”, avagy az egységes bírói ítélkezés kialakítása

Fotók: Balkányi László

„A Kúria végzéseit, annál inkább a megszokott, többször megismélt végzéseket nemcsak a perlekedő felek, de mások is megtudják. Megfejtve lévén a kérdés, lassan előbbi vitatkozások megszűnnek. Elkövetkezhet idővel a vélemények megegyezése, ügyét intézve minden ember a közvéleményt követi. Ebből szokás támad, melynek ugyanolyan ereje van, mint a törvénynek. Röviden a Curia egyenlő ítéletéből szokás támadhat”. (Frank Ignác)

? A Kúria megváltozott feladatairól és az egységes bírói ítélkezés kialakításáról (na meg más témákról is) beszélgetünk a Kúria elnökével, Darák Péterrel.

Első kérdésünk, hogy az OBH felállítása és a Legfelsőbb Bíróság nevének

Kúriára történő változtatása hogyan hat ki a jogalkalmazás hétköznapijaira?

Dr. Darák Péter: 2012. január 1-jével nemcsak a Legfelsőbb Bíróság neve, hanem feladatköre is megváltozott: a Kúria tevékenysége összetettebb lett. A meglévő feladatai

mellett a Kúria ma már ún. kis alkotmánybíróként is működik, hiszen ha konkrét bírósági ítélet ellen nyújtanak be alkotmányjogi panaszt, akkor az Alkotmánybíróság megállapíthatja, hogy a jogerős bírói döntés az alaptörvénnyel ellentétes. Az így fennálló alkotmányellenes helyzet feloldásaként a Kúriának kell meghatároznia, miként állítható helyre az alaptörvénynek megfelelő állapot.

? Vagyis ez azt jelenti, hogy a Kúria így tevékenyen hozzájárul az ítélkezés alkotmányossági szempontú átvilágításához.

Az Ügyvédvilág olvasói éppen az előző számban gondolkodhattak el a Tóth J. Zoltán alkotmányjogással készült riport kapcsán arról, hogyan változott meg, illetve alakult át az Alkotmánybíróságnak az utólagos normakontrollra koncentráció hatásköre, és hogyan gyakorolja 2012-től a bíróságok feletti alkotmányossági kontrollját. Mint megtudtuk, az AB az ún. „valódi” alkotmányjogi panasz esetében csak az Alaptörvénnyel való összhangot vizsgálja, és adott esetben csak azt állapíthatja meg, hogy a vitatott bírói döntés alaptörvény-ellenes. A konkrét ügy vonatkozásában az ebből fakadó jogi konzekvenciákat már a rendes bíróság vonja le.*

* A régi, avagy „nem valódi”, normakontrollal egybekötött panasz csak a nevében volt „alkotmányjogi panasz”, mivel a panasz-funkciót, vagyis a bírói döntésnek magának az alkotmányossági alapú megtámadását nem tette lehetővé. Normakontrollként működött: csak az érintettek és csak a jogerős döntést követően indítványozhatták. Előnye: a panaszban támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló kérelemmel felül a panasztevő kérhette a konkrét ügyében született bírói határozat vele szemben való alkalmazásának kizárását. Ez csak az első panaszos esetben működött, a többiek az Alkotmánybíróság határozatát követően már nem tudták elérni az adott jogszabálynak/ jogszabályi rendelkezésnek az ügyükben történő, visszamenőleges hatályú kizárását. A többiek beadványát az Alkotmánybíróság res iudicata miatt már nem vizsgálhatta (az első indítványozó jutalma).

... vagy keresse az Apple App Store-ban!

Milyen új feladatai vannak még a Kúriának?

Januártól a Kúria jár el a népszavazási ügyekben, dönt az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről, valamint a törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról.

Az új jogkörök hátterében az a megváltozott szemlélet áll, hogy a Kúria tevékenységében egyrészt érvényesüljön az említett alkotmányossági szempont, másrészt pedig erősödjön a Kúria választási bírósági funkciója azáltal, hogy a népszavazási ügyekben a Kúriához kerülnek az Országos Választási Bizottság döntéseivel szembeni jogorvoslati eljárások.

? A megváltozott szemlélet új alkotmányt eredményezett, mely az

- Alaptörvény nevet kapta, benne jelentős funkcióváltás történt nemcsak az Alkotmány-, hanem a rendes bíróságok vonatkozásában is.

Igen, így van. A Kúria korábbi struktúráját át kellett alakítanunk. A változtatás ugyanakkor hatással van a kúriai döntéshozatalra, annak felerősödését eredményezi, ami felértékelte a jogegységesítő eljárásokat és a jogegységi határozatokat is. Ezek mellett nagyon fontosnak tartom azt is, hogy a mindennapos munka során születő, egyedi

ügyekben hozott határozatok is megjelenjenek a nyilvánosság számára, a Kúria honlapján, hogy ne csak az eljárásban érdekelt, hanem mások is (az alsóbb fokú bíróságok mellett a jogkereső állampolgárok is) lehetőséget kapjanak arra, hogy belelássanak az igazságszolgáltatás működésébe, és megismerjék a jogerős döntéseket, melyek értelmezésével saját ügyeikre is megoldásokat találhatnak.

? Gondolom, hogy a honlap mellett a Bírósági Határozatok című lap továbbra is megjelenik.

Igen, de a májusi számtól megváltozott tartalommal, mivel tükröznie kell mindazon változásokat, melyek a sarkalatos törvényben megjelentek. Havonta tesszük közzé a Kúria elvi határozatait, amelyekből eltérni csak jogegységi határozattal lehet.

? Hogyan történik ezek kiválasztása?

Az ún. **közzétételi tanács** által. Ezt a feladatot a büntető, a polgári, a gazdasági, a közigazgatási és munkaügyi szakág elvi határozatait kiválasztó, erre a célra alakult tanácsai végzik.

? Más bíróság döntései is lehetnek elvi döntések?

Igen. Hasonló kötőerejű elvi döntéssé minősítheti a közzétételi tanács az ítéletábla és a törvényszék elvi tételt tartalmazó jogerős döntéseit.

? Milyen szempontok érvényesülnek a kiválasztásnál?

Követelmény a gyors reagálás a bírósági gyakorlatban felmerülő vitás kérdésekre, továbbá a határozat áttekinthetősége. Utóbbi alatt azt értem, hogy könnyen felismerhető legyen a határozatnak az elvi jelentőségű része.

? Mikor indokolt egy bírósági határozat elvi határozatként, vagy elvi döntésként való közzététele?

Akkor, ha a döntés a társadalom széles körét érintő vagy a közérdek szempontjából kiemelkedő jelentőségű ügyben hozott határozat, avagy az ítélezési gyakorlat egységét szolgáló jogértelmezési kérdésben foglal állást, és e kérdésben még elvi határozat közzétételére nem került sor. Ez a rendszer a kötelező jogegységi határozat mellett hozzájárul az élő jog formáláshoz, meggyorsítja a jogszabályok egységes értelmezését.

? Ezzel nem a bíró alkotta jog szerepét ismerjük el? Az Alkotmánybíróság a jogegységi határozatok felülvizsgálata körében kimondta, hogy a Kúria az egységes bírói ítékezés kialakítása körében kizárólag jogértelmező tevékenységet végezhet, és nem tévedhet a jogalkotás útjára.

Mi a joggyakorlat egységének kialakítását szeretnénk elérni azzal, hogy közzétesszük az esetjogot. A jogtudomány feladata annak eldöntése, hogy vajon ezzel megnő-e a bíró alkotta jog szerepe a jogrendszerben, és ha igen, akkor ez helyes-e.

? A BSZI (A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. tv.) szerint bírósági joggyakorlat elemző csoportot kell felállítani, melynek feladata az ítélezési gyakorlat vizsgálata. Működik már ilyen csoport?

Igen, már megalakultak ezek a csoportok.

? Hány ilyen csoport felállítására került sor?

Öt elemző csoportról beszélhetünk. A közigazgatási bíráskodásnál a 2013. elején felállított közigazgatási-munkaügyi bíróságok eljárási rendje a vizsgálat tárgya, a másik csoport a büntetőjogi szakágban tevékenykedik, és a felsőbb bíróságok hatályon kívül helyezési gyakorlatát elemzi. A harmadik elemző csoport a polgári jogi: a banki hitelezéssel kapcsolatos általános szerződési feltételeket kutatja. A negyedik feladata a rokkantnyugdíjazás feltételeinek a vizsgálata és a szakértői bizonyítás, az ötödik csoport pedig a költségvetési támogatásokkal kapcsolatos közigazgatási és polgári jog határára álló perek sajátosságait tekinti át.

? Ki és milyen szempontok alapján választja ki az adott elemző csoport témáját?

A témákat a Kúria kollégiumvezetői választották ki, és elsősorban az alapján, hogy hol vannak vagy hol várhatóak a mindennapi ítélezési munkában a társadalom nagyobb csoportjaira, illetve jelentős gazdasági érdekekre közvetlen hatást gyakorló olyan jogviták, amelyeknél még kellően körül nem járt elméleti előkérdések várnak tisztázásra.

? Kik a tagjai ezeknek a csoportoknak?

Az öt elemző csoport munkájában kúriai bírák mellett alsóbb fokú bíróságok bírái, de

más jogász szakmák képviselői és az egyetemi-tudományos területek nagyjai is részt vesznek.

? Nem csak bírák?

Nem csak bírák. A munka folyamata három szakaszra oszlik: témafelvetés, vizsgálat és elemzés. A vizsgálati szakaszban többnyire csak bírák vesznek részt, de a témafelvetésnél és a harmadik szakaszban, a vizsgálat eredményének megvitatásánál szerepet kapnak a bíróságon kívüli jogász-szakértők is.

? Mennyi időt kapnak egy-egy téma feldolgozására?

A csoportok 3-6 hónapot, kivételes esetben 1 évet kapnak feladatuk elvégzésére.

? Ha a csoport elvégezte a feladatát, az általa leírtak mennyiben kötelezőek a bíróságokra?

Nem kötelező, de természetesen, ha az magas szakmai színvonalú, meggyőző és használható, ha segítséget jelent az alsóbb bíróságoknak, akkor nyilvánvaló, hogy be fogják építeni az ítéleteikbe, mivel így színvonalas jogi érvrendszert kapnak a konkrét ügyük eldöntéséhez.

? Mit várnak az elemző csoportok működésétől?

Bizonyos kérdések egyértelmű tisztázásával az ügyek nagy részében gyorsabban születet döntés, és ez pergazdaságossági szempontokból sem elhanyagolható kérdés.

? A korábbi külföldi tanulmányúttal és a mostani külföldi kapcsolatok mennyiben segítik a hazai jogalkalmazást?

Nagyon fontosnak tartom, hogy jó kapcsolatot ápoljak a környező országok bíróság vezetőivel. A meghívások és az utazások mögött a nemzetközi kapcsolatok fejlesztése és a legfelsőbb ítélezési fórumok közötti együttműködés kialakítása áll.

Elnökként arra is törekszem, hogy más jogász szakmák képviselőivel jó szakmai kapcsolatot ápoljak. Gondolok itt az ügyvédekre, ügyészekre, más jogászokra, de a különböző egyetemekre is. Elsősorban közös szakmai rendezvények szervezésére gondolok. Például éppen a mai napon, május 17-én a Kúria épülete adott otthont a Nem-

zetközi Magánjogot Oktatók IX. Országos Találkozójának, melyet a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának Európai jogi és Nemzetközi jogi Tanszéke szervezett. A konferencia témája a határokon átnyúló, külföldi elemet is tartalmazó jogviszonyok, jogviták, illetve az ezeket érintő szabályozás és joggyakorlatot elemzése volt.

Az EU-hoz való csatlakozásunk óta nálunk is látványosan megnőtt az ilyen jogviták száma. Ezekben az ügyekben a magyar bíróságoknak a vonatkozó uniós rendeleteket, az EU Bíróság ítéleteit és a magyar jogszabályokat egyaránt értelmezniük és alkalmazniuk kell, ez pedig gyakran komoly szakmai kihívást jelent. A mostani találkozón e joganyag legaktuálisabb változásairól folyt a disputa, valamint arról, hogy vajon mindez hogyan hat majd a magyar bíróságok joggyakorlatára.

? Tervezi-e, hogy a Kisbíró mintájára a Kúrián belül saját szakmai lapot hoz létre?

Van a Kúriának lapja, az említett Bírósági Határozatok, melyet meg kívánok újítani. A Fórum rovatot lapozgatva olyan cikkekre, tanulmányokra, tájékoztatókra lelhet az olvasó, melyek egy része a bíróságok munkájába enged bepillantást, és megismert az aktuális jogalkalmazási kérdésekkel, más része pedig ablakot nyit a világra, és a nemzetközi szervezetekkel vagy külföldi országok jogalkalmazási gyakorlatával foglalkozik. A legfrissebb számunk éppen az ENCJ** keretében bemutatja a bírósági reformmal kapcsolatos különféle elképzeléseket.

? Utolsó kérdésünk a nyugdíjba vonuló bírák visszafoglalkoztatásával kapcsolatos: milyen szempontok alapján döntenek el, hogy ki „maradhat”, és milyen státuszban fognak dolgozni?

Aki szeretne maradni, annak a szakmai tudására, valamint a jogalkalmazás mindennapi során megszerzett tapasztalatára mindenképpen számítnak az említett elemző csoportok munkájában, vagy elvi iránymutatások kidolgozásában.

? Elképzelhetőnek tartja, hogy ha létrejön a bírák és az igazságszolgáltatásban közreműködő más személyek képzését elősegítő közös oktatási központ, akkor a nyugdíjba vonuló, hatalmas tapasztalattal és tudással rendelkező volt bírák (és ügyészek) közül jönne létre a tantestület?

Igen, mindenképpen.

Dr. Kiss Anna

** Igazságszolgáltatási Tanácsok Európai Hálózata

